

Arbeidsmarkttrends in beeld

Zorg & welzijn Zeeland

Voorjaar 2017

Colofon

Deze publicatie is een uitgave van ViaZorg.

Tekst & vormgeving

Adres

E-mail

Telefoon

ViaZorg

Stationspark 2 - 4462 DZ Goes

info@viazorg.nl

0113-250073

Deze publicatie is als PDF-bestand te downloaden van de website: www.viazorg.nl

Met deze 'Arbeidsmarkttrends in beeld' brengen wij u op de hoogte van de laatste trends en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van zorg en welzijn, zowel landelijk als in Zeeland.

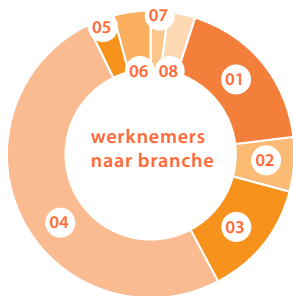
In deze rapportage komen de volgende thema's aan bod:

	pagina
• Arbeidsmarktontwikkelingen zorg en welzijn	2
• Kansrijke beroepen	3
• Ziekteverzuim	4
• Zorgdebat en arbeidsmarktbrief	5
• Vacatureontwikkeling	7
• Aanmeldingen zorg- en welzijnsopleidingen	8

Arbeidsmarktontwikkelingen zorg en welzijn

In zorg en welzijn in Zeeland werken 22.750 mensen. De sector is goed voor zo'n 14% van alle banen van werknemers in Zeeland. De helft van de werknemers (50%) werkt in de verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT), 18% in de ziekenhuizen, 13% in de gehandicaptenzorg. De overige branches zijn kleiner.

01 Ziekenhuizen:	18%
02 GGZ:	6%
03 Gehandicaptenzorg:	13%
04 VVT:	50%
05 Jeugdzorg:	3%
06 Kinderopvang:	4%
07 WMD:	2%
08 Zorg overig:	3%

Voor meer cijfers over het aantal werknemers en personeelskenmerken verwijzen wij naar het Regioportret Zeeland 2016 op www.viazorg.nl.

Zorgsector

De afgelopen jaren zijn er verschillende maatregelen genomen om de zorg betaalbaar en toegankelijk te houden. Dit heeft sinds 2012 een remmend effect gehad op de vraag naar personeel.

Op dit moment lijkt het grootste effect van al deze maatregelen uitgekristalliseerd. Sommige maatregelen zijn (deels) ingetrokken of verzacht.

In de komende jaren blijft de ontwikkeling van de werkgelegenheid sterk afhankelijk van de beschikbaar gestelde middelen, maar ook van de mate waarin deze daadwerkelijk (kunnen) worden vertaald in personele bezetting bij aanbieders.

Het aantal banen van werknemers groeide tot 2012, in de periode 2012-2016 heeft er een krimp van de werkgelegenheid plaatsgevonden van 5 - 10%. Volgens prognoses van CPB, UWV en Onderzoeksprogramma

Arbeid in zorg en welzijn wordt voor de komende jaren weer een groei verwacht. Het aantal banen in 2012 zal echter niet meer worden geëvenaard. De sterkste groei wordt verwacht in de thuiszorg, en ook de werkgelegenheid in de huisartsenzorg en overige zorg blijft groeien.

Welzijn & maatschappelijke dienstverlening, jeugdzorg en kinderopvang

De omvang van de werkgelegenheid wordt in sterke mate bepaald door overheidsbeleid en de beschikbare middelen.

Zo daalde de werkgelegenheid in de kinderopvang onder andere door het verhogen van de bijdrage die ouders en werkgevers sinds 2012 moeten betalen, maar ook de hoge werkloosheid en een daling van het aantal kinderen heeft

geleid tot minder vraag naar personeel. Sinds 2016 heeft het kabinet de kinderbijslagtoeslag weer verhoogd en stijgt het aantal jonge kinderen dat naar de kinderopvang gaat weer.

Welzijn & maatschappelijke dienstverlening wordt gekenmerkt door een terugtrekken van de overheid. De sector wordt hoofdzakelijk gefinancierd door gemeenten en had met name tot 2013 te maken met bezuinigingen. De burger wordt aangespoord zelf initiatieven te nemen. Sindsdien vergt bijvoorbeeld vluchtelingenopvang weer meer inzet.

De jeugdzorg is sinds 2015 gedecentraliseerd naar gemeenten. Hulp moet vooral preventief zijn en niet zwaarder dan nodig. Dit gaat gepaard met een korting op budgetten en dus een dalende werkgelegenheid.

Bronnen:

- RegioPlus - Regioportret Zeeland 2016
- UWV - Factsheet arbeidsmarkt zorg (13-03-2017)
- UWV - Factsheet arbeidsmarkt WJK (13-03-2017)

Kansrijke beroepen

In de zorg zijn weer meer krapteberoepen dan twee jaar geleden, toen veel organisaties nog middenin grote reorganisatierondes zaten. De afgelopen jaren zijn er veel banen in de zorg verdwenen. De kwetsbare groepen bevinden zich vooral op de laagste beroepsniveaus (niveau 1 en 2), zoals helpenden in de thuiszorg en zorghulpen. In de eerste maanden van 2016 domineerden faillissementen en reorganisaties in de zorg nog het nieuws, maar inmiddels zijn er duidelijke tekenen dat de arbeidsmarkt in de zorg weer aantrekt.

Huidige krapteberoepen landelijk

Op middelbaar beroepsniveau zijn de krapteberoepen verzorgende IG (mbo 3) en verpleegkundige (mbo 4). Bij beide functies is er een toename in het aantal openstaande vacatures. De overstap vanuit lagere niveaus naar deze beroepen is vaak lastig te maken.

Op hoger beroepsniveau is er een tekort aan wijkverpleegkundigen, praktijkverpleegkundigen en gespecialiseerd verpleegkundige ziekenhuis (hbo). De vraag stijgt door beleidswijzigingen, maar er is nog niet direct voldoende gekwalificeerd aanbod beschikbaar. Ook gespecialiseerd verpleegkundigen in ziekenhuizen zijn moeilijk te vinden (bijvoorbeeld SEH of IC). Overstappen van het ene ziekenhuis of specialisme naar het andere is vaak niet zomaar mogelijk, vanwege ervaring en specifieke diploma's.

Op wetenschappelijk beroepsniveau is er behoefte aan specifiek medisch specialisten (verzekeringsartsen, bedrijfsartsen, specialist ouderengeneeskunde/verpleeghuisarts, klinisch geriater, arts verstandelijk gehandicapten, arts jeugd-gezondheidszorg en maag-lever-darm-arts) en psychiaters. Vooral vacatures voor specialist ouderengeneeskunde zijn lastig te vervullen. Veel afgestudeerde geneeskundigen verkiezen een carrière in een ziekenhuis, maar daar is het juist steeds lastiger om een specialisatieplaats te vinden. De maag-darm-leverarts vormt hierop een uitzondering. Dit heeft echter te maken met het in 2014 geïntroduceerde bevolkingsonderzoek darmkanker en zal komende jaren waarschijnlijk verdwijnen.

Verwachting komende jaren

Het ministerie van VWS verwacht voor de komende jaren werkgelegenheidsgroei in de zorg. De meeste ingrepen zijn doorgevoerd, een deel is geschrapt, en door de vergrijzing neemt de (potentiële) vraag naar zorg nog steeds toe. Ook UWV verwacht enige groei, maar de ontwikkeling blijft onzeker. Als er inderdaad sprake is van groei is het waarschijnlijk dat de krapte wat betreft verzorgenden IG en mbo- en hbo- verpleegkundigen de komende jaren zal blijven bestaan. Bovendien kunnen er in de gehandicaptenzorg problemen ontstaan bij de werving van sociaal pedagogisch hulpverleners (hbo).

Krapteberoepen langdurige zorg Zeeland

In het voorjaar 2017 heeft ViaZorg een uitvraag gedaan onder werkgevers in de langdurige zorg naar de tekortberoepen op dit moment en over 3 - 5 jaar. Op dit moment is er in de ouderenzorg met name een tekort aan verzorgenden IG en in mindere mate (wijk-) verpleegkundigen (zowel mbo als hbo) en specialist ouderengeneeskunde. In de GGZ kampt men met name met tekorten aan specialistisch verpleegkundigen, medisch

specialisten en psychiaters. In de gehandicaptenzorg zijn op dit moment nauwelijks tekorten.

Over 3 - 5 jaar verwacht men in de ouderenzorg nog steeds tekorten aan verzorgenden IG, maar men verwacht ook dat het tekort aan verpleegkundigen op zowel mbo- als hbo- niveau toeneemt. Ook de GGZ verwacht dat naast de functies waaraan nu al een tekort is, behoefte ontstaat aan verpleegkundigen. In de gehandicaptenzorg verschilt per organisatie aan welke beroepen men verwacht een tekort te hebben.

Bronnen:

- UWV - *Kansrijke beroepen: waar is de arbeidsmarkt krap? Landelijk overzicht (04-02-2017)*

- ViaZorg – *Inventarisatie kritische beroepen langdurige zorg (maart 2017)*

Ziekteverzuim

Eind 2016 heeft Vernet een (landelijk) onderzoek uitgevoerd onder bijna 1.600 werknemers in de zorg, gericht op eigen regie en verantwoordelijkheid van zorgmedewerkers rondom verzuim en inzetbaarheid. Veel zorgmedewerkers spreken over stress, een hoge werkdruk en een gebrek aan personeel.

Ruim de helft van de werknemers in de zorg (56 procent) vindt dat werkgevers meer kunnen doen om uitval en ziekteverzuim onder hun personeel te voorkomen. Vooral medewerkers van ziekenhuizen (64 procent) en verpleeg- en verzorgingshuizen en in de thuiszorg (68 procent) verwachten op dit gebied meer inspanning van hun werkgever. Ze menen dat de werkgever bijvoorbeeld door de roosters aan te passen, meer personeel aan te nemen of beter naar de werknemers te luisteren uitval kan voorkomen.

Tegelijk hebben zorgmedewerkers een groot verantwoordelijkheidsgevoel om ziekteverzuim te voorkomen, omdat de 'zorg voor patiënten nou eenmaal altijd moet doorgaan'. Van de respondenten onderneemt 80 procent activiteiten om mogelijke uitval te vermijden. Dan gaat het om zaken als gezond leven, sporten, ergonomisch werken en vrij nemen om 'bij te tanken'.

Werkgevers in de zorg willen dat werknemers meer invloed krijgen op hun eigen inzetbaarheid, in plaats van dit aan hen te dicteren. Hiermee willen ze het verzuimpercentage en de verzuimkosten omlaag brengen. De uitkomsten bieden zorgorganisaties inzichten en ideeën bij de aanpak van het verzuim en het verhogen van de inzetbaarheid van hun personeel.

Bron:

- Vernet: *Rapport onderzoek eigen regie werknemers - 'Eigen regie en verantwoordelijkheid van zorgmedewerkers rondom verzuim en inzetbaarheid' (december 2016)*

Zorgdebat en arbeidsmarktbrief

Woensdag 29 maart vond in de Tweede kamer het Algemeen Overleg over personeelstekorten in de zorg plaats. Daarbij kwamen de volgende items voorbij:

- De scholingsvouchers
- Numerus fixus op de HBO-V en in relatie daarmee de stageproblematiek in de zorg
- Imago van de sector en de (on)aantrekkelijkheid voor mensen om hierin te werken
- Werkloosheid onder 50+ ers

Over de scholingsvouchers meldde demissionair staatssecretaris Van Rijn dat het aantal projecten waarin wordt ingezet op zijinstroom en waarin actief op het bestaan van de scholingsvouchers gewezen wordt, toeneemt. En daarmee neemt het gebruik van de scholingsvouchers ook toe. In het debat gaf Van Rijn aan dat hij begin april 2017 wil komen met een impactanalyse van het kwaliteitskader zorg. Daarbij zal hij ingaan op zowel de kwantiteits- als de kwaliteitsaspecten. Verder is hij samen met sociale partners aan het verkennen of hij kan komen tot een arbeidsmarktagenda die zich richt op de volle breedte van de zorg.

In navolging van het debat verscheen op 7 april 2017 de kamerbrief '[Gezamenlijke arbeidsmarktagenda ouderenzorg](#)', waarin de thema's numerus fixus op HBO-V, imago van de sector en werkloosheid onder 50+ers ook opgenomen zijn. Hieronder volgen de hoofdpunten uit de arbeidsmarktbrief.

Arbeidsmarktanalyse

De arbeidsmarkt toont tekenen van herstel. Sinds 2014 neemt het aantal openstaande vacatures weer toe en steeds meer werkgevers geven aan moeilijk vervulbare vacatures te hebben. Er is wel personeel beschikbaar, maar er is een mismatch

tussen achtergrond en kwalificaties van personeel enerzijds en behoefte bij werkgevers anderzijds. In de periode 2017-2020 wordt een tekort verwacht aan personeel voor verzorgende en verpleegkundige beroepen en sociaal agogische functies op hbo-niveau. Er wordt een overschot verwacht aan personeel met een welzijnsachtergrond (met name niveau 1-4.) Deze verkenningen houden nog geen rekening met het kwaliteitskader verpleeghuizen wat leidt tot extra vraag naar personeel dat oploopt tot 45.000 FTE in 2022. Het is daarom zaak om zo snel mogelijk in te spelen op deze mismatch op korte en langere termijn.

Op het gebied van opleiden blijkt dat de instroom in de opleiding hbo-verpleegkunde de afgelopen jaren sterk is gestegen. Uit de regionale aanpak van Regio-Plus en het Zorgpact komen verschillende knelpunten en belemmeringen naar voren, zoals de begeleide onderwijstijd, de begeleidingscapaciteit bij werkgevers voor voldoende kwalitatief goede stages en de bevoegdheden van gastdocenten. Onder andere het maken van lokale afspraken heeft geleid tot oplossingen in de vorm van nieuwe vormen van leren in de praktijk.

Meer opleiden, beter matchen en een beter imago

In de afgelopen periode heeft het ministerie samen met de sociale partners zaken in gang gezet om aan de personeelsvraag te voldoen. Komende jaren wordt ingezet op de volgende aanvullende maatregelen:

- Meer opleiden
- Beter matchen
- Een beter imago

Meer opleiden

- o Regionale sectorplannen zorg: de bestaande infrastructuur van de regionale sectorplannen is op korte termijn inzetbaar
- o Afbouw numerus fixes hbo-verpleegkunde door bij het Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde en de Vereniging van Hogescholen aan te dringen op het afschaffen van de laatste numeri fixi en het stimuleren van het beschikbaar komen van voldoende goede stageplaatsen door het stagefonds (€ 112 miljoen in 2017). Er dient niet alleen meer te worden opgeleid, maar ook breder, zodat zorgverleners breed en flexibel inzetbaar zijn. Hiervoor zijn de initiële opleidingen ingericht met brede basiskennis.
- o Om opleidingsbeslissingen op lange termijn te stimuleren, oormerkt het ministerie van VWS middelen en stelt deze op basis van behaalde opleidingsresultaten beschikbaar aan werkgevers. Het veld wordt aangespoord de opleidingsgelden te gebruiken, zodat voldoende (en versneld) kan worden opgeleid.

Beter matchen

- o Via Youchooz.nl is de afgelopen jaren samen met de sociale partners geïnvesteerd in uitgebreide keuze-informatie voor aankomende studenten. Het ministerie zet in op onderhouden van Youchooz.nl en verbreden ervan naar werkzoekenden, zij-instromers, herintreders en huidig personeel.
- o Via [‘Sterk in je werk, Zorg voor jezelf’](#) van CNV en RegioPlus is stevig ingezet op loopbaanoriëntatie en -begeleiding van 45+ers. De doelgroep van dit project wordt verbreed naar werklozen, werkzoekenden, zij-instromers en herintreders. De focus blijft op de oudere medewerker. Via RegioPlus is een landelijk dekkend netwerk van regionale brancheoverstijgende loopbaanportals ontwikkeld.

Een beter imago

- o Afgelopen jaren heeft het ministerie verschillende initiatieven ondersteund, gericht op het versterken van het imago van de sector (o.a. [de Week van zorg en welzijn](#), de campagne [‘Daar zit meer achter’](#) en het lespakket

[‘Aan JOU hebben we wat’](#). Het ministerie van VWS is met de sociale partners in gesprek om te kijken hoe er in gezamenlijkheid uitwerking kan worden gegeven aan het verbeteren van het imago en de aantrekkelijkheid van het werken in de zorg.

Gezamenlijke arbeidsmarktagenda ouderenzorg

Het ministerie van VWS is met sociale partners in overleg, onder leiding van prof. Dr. Romke van der Veen, om te komen tot een gezamenlijke arbeidsmarktagenda voor de ouderenzorg.

Thema's in deze agenda zijn:

- Beter zicht op actuele ontwikkelingen en arbeidsmarktgevolgen van veranderende zorgvraag verschuivingen in het zorglandschap, waarbij meer informatie op organisatieniveau kan bijdragen aan een betere basis voor strategisch personeelsbeleid.

- Ervoor zorgen dat mensen langer, gezonder en blijer in de zorg werken en permanent ontwikkelen, leren op de werkvloer en interprofessioneel leren. Dit vraagt om verbeterde aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Een optimale inzet van het huidige personeel door taakdifferentiatie, arbeidsbesparende technologie, aandacht voor omvang van de contracten en slimme brancheoverstijgende oplossingen voor schaars personeel.

De agenda moet voor de zomer van 2017 in concept gereed zijn.

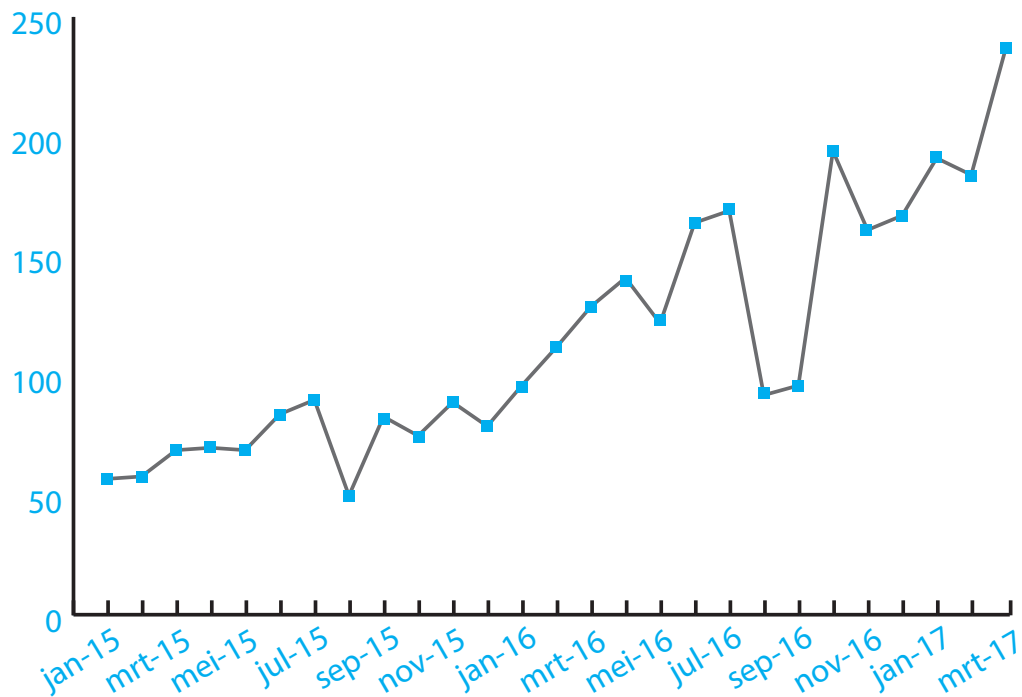
Bronnen:

- *RegioPlus : Samenvatting Algemeen Overleg in de Tweede Kamer over de personeelstekorten in de zorg (29-03-2017)*
- *Ministerie van VWS - Kamerbrief Gezamenlijke arbeidsmarktagenda (07-04-2017)*

Vacatureontwikkeling

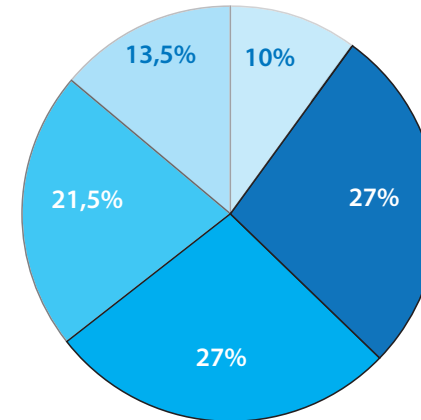
In de 'Arbeidsmarkttrends in beeld' van najaar 2016 was te zien dat het aantal vacatures op ZZ.nl (de Zeeuwse vacaturesite voor zorg en welzijn) toeneemt. In de periode oktober 2016 tot maart 2017 is het aantal vacatures alleen nog maar verder toegenomen. In maart 2017 zijn er 237 nieuwe vacatures geplaatst. Dat is bijna tweemaal zoveel als in dezelfde maand vorig jaar en 3,5 keer zoveel als in maart 2015.

Nieuwe vacatures op ZZ.nl

Bron: Viazorg - www.ZZ.nl

Opleidingsniveau vacatures op ZZ.nl

Van de 237 nieuwe vacatures op ZZ.nl is slechts 10% voor lager opgeleid personeel (geen opleiding, voortgezet onderwijs, MBO niveau 1 en niveau 2). 27% voor personeel op niveau 3, 27% op niveau 4, 21,5% voor personeel op HBO-niveau en 13,5% voor HBO+, WO en postdoctoraal opgeleid personeel.

Aanmeldingen zorg- en welzijnsopleidingen

**In Zeeland kan er bij drie opleidingsinstituten een zorg- of welzijnsopleiding worden gevolgd:
Hoornbeeck College en Scalda voor een mbo-opleiding en de HZ University of Applied Sciences voor een hbo-opleiding.**

In onderstaande tabel is de stand van zaken van aanmeldingen voor komend schooljaar 2017-2018 per 1 april 2017 opgenomen en wordt deze vergeleken met de aanmeldingen van het huidige schooljaar. Het aantal aanmeldingen voor deeltijd-opleidingen en BBL-trajecten zal naar verwachting nog stijgen. Deze aanmeldingen komen tussen nu en oktober nog binnen, omdat er eerst goedkeuring moet zijn van de werkgever om het leerwerktraject te starten.

Zorgopleidingen

	Hoornbeeck College		Scalda		HZ University of Applied Sciences	
	Werkelijk ingestroomd Schooljaar 2016-2017	Aanmeldingen per 01-04-2017 Schooljaar 2017-2018	Werkelijk ingestroomd Schooljaar 2016-2017	Aanmeldingen per 01-04-2017 Schooljaar 2017-2018	Werkelijk ingestroomd Schooljaar 2016-2017	Aanmeldingen per 01-04-2017 Schooljaar 2017-2018
Helpende Zorg & Welzijn BBL niveau 2	4					
Dienstverlening niveau 2	17	24	139	129		
Verzorgende IG BOL - niveau 3	37					
Verzorgende IG - Maatschappelijke zorg BOL - niveau 3		14	126	99		
Verzorgende IG - Maatschappelijke zorg BBL - niveau 3		4				
Verzorgende IG BBL - niveau 3	10		58	68		
Verpleegkunde BOL - niveau 4	33	27	71	96		
Verpleegkunde BOL en BBL niveau 4, versneld			51	41		
Verpleegkundige HBO, niveau 6, voltijd					134	161
Verpleegkundige HBO, niveau 6, versneld					42	56
Totaal instroom zorgopleidingen	101	69	445	433	176	217

Welzijnsopleidingen

	Hoornbeeck College		Scalda		HZ University of Applied Sciences	
	Werkelijk ingestroomd Schooljaar 2016-2017	Aanmeldingen per 01-04-2017 Schooljaar 2017-2018	Werkelijk ingestroomd Schooljaar 2016-2017	Aanmeldingen per 01-04-2017 Schooljaar 2017-2018	Werkelijk ingestroomd Schooljaar 2016-2017	Aanmeldingen per 01-04-2017 Schooljaar 2017-2018
SAW * niveau 3	16					
SAW * niveau 4 (incl. onderwijsassistent)	67	52		98		
SAW * niveau 3 & 4, voltijd			147	116		
SAW * niveau 3 & 4, deeltijd			62	6		
Maatschappelijke zorg, niveau 4		35				
Onderwijsassistent, niveau 4, voltijd			93	112		
Onderwijsassistent, niveau 4, deeltijd			33			
Social work, niveau 6, voltijd					161	63
Social work, niveau 6, deeltijd					56	11
Totaal instroom welzijnsopleidingen	83	87	335	332	217	74

* SAW staat voor Social Agogisch Werk

Bronnen:

- Hoornbeeck College
- Scalda
- HZ University of Applied Sciences

